

**BOSHLANG‘ICH SINIF MATEMATIKA DARSLIKLARIDA
MILLIY DASTUR MAZMUNI**

Hikmatova Sevara Rufat qizi

*BuxDPI, Boshlang‘ich ta‘lim kafedrasasi mudiri
p.f.d (DSc), dotsent Saidova Mohinur Jonpo‘latovna
Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 1-kurs talabasi*

Umumiy o‘rta ta‘lim tizimida o‘quvchilarda fanga oid kompetensiyalar bilan birgalikda, tayanch kompetensiyalar shakllantirilishi belgilab berilgan. Aniq fanlar bloki yo‘nalishidagi fanlar orqali o‘quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish ular o‘zlashtirgan bilimlari asosida egallagan ko‘nikma va malakalarini turli vaziyatlarda qo‘llay olishga qaratilishi maqsadga muvofiq.

Jumladan, **kommunikativ kompetensiyalarni** shakllantirishda davlat tili, xorijiy tillarni o‘zlashtirishda mustaqil, ijodiy fikrlash, yozma va og‘zaki ravon bayon etish, to‘g‘ri talaffuz qilish, izohlab berish hamda erkin muloqot qilishga o‘rgatish zarur. Xususan, matematika fanining o‘z ilmiy tili, o‘z tushunchalari, belgi va timsollari ham mavjud bo‘lib, bu tilda muloqot qilish – kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish omili sifatida qaralishi lozim bo‘ladi.

Fanlarni o‘qitishda **axborot bilan ishlash kompetensiyasini** samarali rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiruvchi zamonaviy axborot telekommunikatsiya vositalaridan muntazam foydalanish zarur. Bunda o‘quvchilarni darslik va turli o‘quv manbalari bilan ishlash, matematika faniga oid axborotlarni turli manbalardan izlash, tahlil qilish va axborot xavfsizligiga rioya qilgan holda axborot vositalari bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishda turli amaliy dasturiy paket va ta‘minotlardan, mobil quzilma (telefon, planshet va boshqa gadjetlar) lardan foydalanish tavsiya etiladi.

O‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyasini shakllantirishda umuminsoniy qadriyatlar asosiga qurilgan fazilatlariga ega bo‘lish, Vatanni sevish, jamiyat va tabiat haqidagi bilimlarga ega bo‘lish, yangiliklarga intilish va o‘zlashtirgan nazariy bilimlari asosida mustaqil qaror qabul qilishga, jamiyatda ro‘y berayotgan progressiv va innovatsion o‘zgarishlarga xabardor va daxldor bo‘lish, doimo zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni egallashga intilish, hamda ulardan kundalik hayotda foydalana olishga o‘rgatish zarur. Shu o‘rinda, matematika fanini puxta o‘rganish orqali o‘quvchilar tartib-intizomga o‘rqnadilar, har bir muammoga matematik masala sifatida qarab, uni yechishda qat‘iyatli bo‘ladilar.

Ijtimoiy-emotsional va fuqarolik kompetensiyasini shakllantirishda fuqarolik burch, ijtimoiy va siyosiy rivojlanish, favqulodda vaziyatlar, ekologik muammolar haqida bilimlarga ega bo‘lish hamda badiiy va san‘at asarlarini tushunish hamda ularni asrashda tashkilotchilik xislatlarini rivojlantirishdan iborat. Shuningdek, matematika

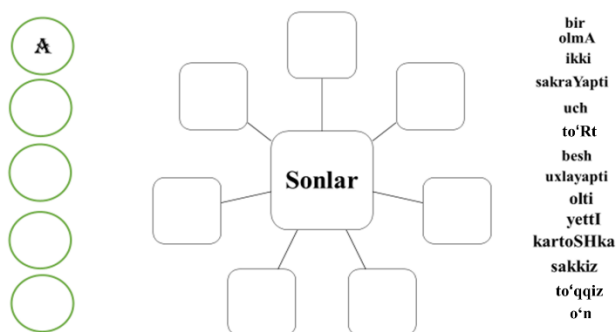
ularni haqgo'y, nohaqlikka befarq bo'lmaslik va vatanga sadoqatli bo'lish ruhida tarbiyalaydi.

Matematika fanini puxta o'rgatish orqali o'quvchilarni jamiyatning faol fuqarosi sifatida rivojlantirib borishga zamin yaratiladi.

Matematika fani bo'yicha ta'lim standartlari umumiy o'rta ta'lim muassasalari bitiruvchilarining matematika fani bo'yicha bilim, ko'nikma va kompetensiyalariga qo'yilgan umumlashgan talablardan iborat bo'lib, ular matematik mazmun va matematik amaliyot standartlariga bo'linadi.

Dars jarayonida beriladigan topshiriqlar turli kompetensiyalarga mos holda bo'ishi lozim:

1-topshiriq: "Yashirin so'zni top!" o'yini. Tayanch so'z atrofiga kerakli so'zlar yig'iladi. Bosh harf bilan yozilgan harflar esa yig'ilib, so'z hosil qilinadi. **Bu topshiriqni kompyuter orqali bajarish maqsadga muvofiq.**

Bu o'yindan foydalanish nafaqat o'quvchilar uchun qiziqarli bo'libgina qolmay, o'quvchilarning mulohaza yuritishi uchun zamin hozirlaydi. O'quvchilarning abstrakt tushunchalarini o'stiradi (Axborot bilan ishlash).

8-topshiriq: "Ifoda tuz" o'yin metodi. O'quvchilar bu o'yinda tarqatilgan topshiriqlar kitobchasida berilgan shakllarning ko'rinishiga qarab ifoda tuzib, uni yechishi kerak.

Bu topshiriq ham "O'nlik" konsentri doirasida misol, masala yechish jarayonida juda foydali (O'z o'zini rivojlantirish).

9-topshiriq: “Uyga yetib ol” o‘yini. O‘quvchilarga format tarqatiladi. Unda misollar berilgan, lekin ifodalardagi qaysi bir son noma’lum bo‘lsa, shularni topib, o‘z o‘rniga yopishtirib qo‘yilsa, bo‘g‘irsoq uygacha yetib oladi. Bu misollarni bo‘g‘irsoqqa quyon, bo‘ri, ayiq va tulkivoy tayyorlab kelgan. Agar savollardan qaysisidir topishda xatolikka yo‘l qo‘ysangiz, u uygacha yetib borolmaydi. Shuning uchun, bolajonlar, birgalikda faqat to‘g‘ri javoblarni topishga harakat qilamiz.

MISOLLARNING TO‘G‘RI JAVOBINI O‘Z O‘RNIGA QO‘YING!				
___	+	8	=	10
10	-	___	=	1
___	+	1	=	10
___	-	8	=	2
9	-	___	=	6
___	-	8	=	1
8	-	___	=	1

MISOLLARNING TO‘G‘RI JAVOBINI O‘Z O‘RNIGA QO‘YING!				
2	+	8	=	10
10	-	9	=	1
9	+	1	=	10
10	-	8	=	2
9	-	3	=	6
9	-	8	=	1
8	-	7	=	1

9
7
2
10
3
9
9

Bu o‘yin orqali o‘quvchilarni sezgirlik, topqirlik ruhida tarbiyalash mumkin (Kommunikativlik).

10-topshiriq: “Do‘stini top” o‘yini. O‘quvchilar Mushukvoy tayyorlab kelgan topshiriqni guruh bilan hamkorlikda bajaradi. Har ikkala qatordagi misollarni yechadi. Natijaga ajratilgan ranglar bilan jadval ichi bo‘yaladi.

Misollar	Do‘stini top	10	3	4	6	9	5
2+1=	2+4=						
3+2=	3+6=						
4+2=	3+7=						
6+3=	2+3=						
7+3=	1+3=						
3+1=	1+2=						

Misollar	Do‘stini top	10	3	4	6	9	5
2+1=3	2+4=6						
3+2=5	3+6=9						
4+2=6	3+7=10						
6+3=9	2+3=5						
7+3=10	1+3=4						
3+1=4	1+2=3						

Bu o‘yinlar orqali o‘quvchilarning matematikaga bo‘lgan qiziqishi va ishtiyoqini o‘stirish mumkin. O‘quvchilar bu singari o‘yin topshiriqlarni sevib bajaradi (Ijtimoiy emotsional va faol fuqarolik).

Boshlang‘ich sinf matematika darsliklarida beriladigan har bir topshiriq bugungi kun o‘quvchisini mantiqiy fikrlaydigan faol shaxs sifatida shakllantirishi kerak.